MPSCKEEDA

UPSC, MPSC, COMBINE गट ब गट क, तलाठी, पोलीस भरती

एकच ॲप – अनलिमिटेड अभ्यासक्रम, अनलिमिटेड सराव!

संपूर्ण नोट्स +
अनलिमिटेड TEST सिरीज

टॉपिकनुसार नोट्स + PYQ

प्रत्येक विषयाच्या टॉपिकनुसार नोट्स + टॉपिकचे

100 PYQ प्रत्येक विषय

LIVE + कोणत्याही वेळेत टेस्ट सिरीज

टॉपिकनुसार, प्रत्येक टॉपिकचे 25 प्रश्नांचे

50 संच ऑल महाराष्ट्र रँकिंग

मिनी मॉक टेस्ट

संपूर्ण विषय किंवा कोणतेही दोन विषय
• 25 प्रश्न

200 टेस्ट विश्लेषणासहित

फुल मॉक टेस्ट

संपूर्ण पेपर स्वरूपात

200 टेस्ट विश्लेषणासहित

दिवाळी ऑफर

₹499 / एक वर्ष

किंवा

₹99 प्रति महिना

आत्ताच डाउनलोड करा

JOIN NOW • MPSCKEEDA APP

Google Play Store वर उपलब्ध • या पानावर कुठेही टॅप करा

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ४ नोव्हेंबर २०२६ ✱

चालू घडामोडी — ४ नोव्हेंबर २०२६ : राष्ट्रीय, महाराष्ट्र, अर्थव्यवस्था, विज्ञान, संरक्षण, नियुक्त्या, आंतरराष्ट्रीय, क्रीडा व महत्त्वाचे दिवस — परीक्षाभिमुख मुद्दे. पिवळ्या रंगातील माहिती व 'परीक्षा मुद्दा' चौकटी विशेष लक्षात ठेवा.

1 केंद्रीय मंत्रिमंडळ निर्णय

1 अग्निवीरांसाठी नियमित सेवेचा मार्ग खुला

- अग्निपथ योजनेच्या चार वर्षांनंतर मंत्रिमंडळाची मंजुरी — **25% अग्निवीर** गुणवत्तेनुसार नियमित सेवेत (पूर्वीप्रमाणे).
- उर्वरित **75%** ना इच्छेनुसार व दलांच्या शिफारशीनुसार **आणखी 2 वर्षांची** सेवा; त्यानंतर निवड निकष पूर्ण करणाऱ्या **सर्व अग्निवीरांना** नियमित सैनिक म्हणून भरतीची संधी.
- दुसऱ्या कालावधीत जास्त वेतन, वाढीव **सेवा निधी** व ज्येष्ठता लाभ; घोषणा — CDS जनरल **एन. एस. राजा सुब्रमणी**. अग्निपथ योजना सुरूच राहणार.

★ **परीक्षा मुद्दा:** अग्निवीर — 25% नियमित; 75% ना +2 वर्षे; नंतर सर्वांना नियमित भरती संधी.

2 ग्रिड-स्तरीय ऊर्जा साठवणुकीसाठी ₹14,500 कोटी VGF

- कालावधी 2026-27 ते 2030-31; एकूण **92 GWh** — 60 GWh **पंप्ड स्टोरेज**, 30 GWh **बॅटरी (BESS)**, 2 GWh पर्यायी तंत्रज्ञान.
- BESS साठी किमान **40% देशांतर्गत घटक** अट; अंदाजे गुंतवणूक ₹97,600 कोटी; 2031-32 पर्यंत देशाची गरज ≈**411 GWh**.

★ **परीक्षा मुद्दा:** 92 GWh = 60 पंप्ड + 30 BESS + 2 इतर; 40% DCR.

* चालू घडामोडी नोट्स : ४ नोव्हेंबर २०२६ *

3 महत्त्वपूर्ण खनिज प्रक्रियेसाठी ₹2,814 कोटींची भांडवली सहाय्य योजना

- **लिथियम** (2 प्रकल्प, प्रत्येकी किमान 30 kt) व **निकेल** (2 प्रकल्प, प्रत्येकी किमान 50 kt) प्रक्रिया प्रकल्पांसाठी **30% भांडवली अनुदान**; कालावधी 2026-27 ते 2030-31.
- निकेल उत्पादनातून उप-उत्पादन म्हणून **कोबाल्ट** प्राप्ती — EV, बॅटरी, संरक्षण क्षेत्राला उपयोग.

4 VISTAR — सांख्यिकी व्यवस्था आधुनिकीकरणासाठी ₹4,371.10 कोटी

- **VISTAR** = Viksit Bharat Initiative for Statistical Transformation, Analytics & Research (केंद्रीय क्षेत्र योजना, MoSPI, 2026-27 ते 2030-31).
- 16 व्या वित्त आयोग कालावधीत **59 सर्वेक्षणे** (आधी 43), दोन नवे निर्देशांक व **8 वी आर्थिक गणना** (ग्रामपंचायत/वॉर्ड स्तरापर्यंत).

★ **परीक्षा मुद्दा:** VISTAR — MoSPI; 59 सर्वेक्षणे; 8 वी आर्थिक गणना.

5 जलदगती विशेष न्यायालये (FTSC) योजना 2031 पर्यंत

- बलात्कार व **POCSO** प्रकरणांसाठीची FTSC योजना **1 एप्रिल 2026 ते 31 मार्च 2031** पर्यंत; खर्च **₹3,788.04 कोटी** (केंद्राचा वाटा **निर्भया निधी**तून).
- न्यायालये **779 वरून 850**; योजना सुरुवात — **2 ऑक्टोबर 2019**; आतापर्यंत 4 लाखांहून अधिक प्रकरणे निकाली.

★ **परीक्षा मुद्दा:** FTSC — निर्भया निधी; 850 न्यायालये; 2019 पासून.

* चालू घडामोडी नोट्स : ४ नोव्हेंबर २०२६ *

2 राष्ट्रीय घडामोडी

6 भारतीय वायुयान नियम 2026 — 1937 चे विमान नियम रद्द

- **भारतीय वायुयान अधिनियम, 2024** अंतर्गत अधिसूचित; **1 जानेवारी 2027** पासून लागू; **220 नियम**, 8 प्रकरणे, 6 अनुसूची.
- **Aircraft Rules, 1937** ची जागा घेणार; भारतीय विमानांची राष्ट्रीयता खूण **'VT'**; 21 गुन्ह्यांसाठी 2 वर्षांपर्यंत कारावास किंवा ₹1 कोटीपर्यंत दंड.

★ **परीक्षा मुद्दा:** भारतीय वायुयान नियम 2026 — 1 जाने. 2027; 'VT'.

7 TRAI चे 'नेटवर्क अनुभव' प्लॅटफॉर्म

- मोबाइल व फिक्स्ड ब्रॉडबँड वेगाचे **भू-स्थानिक (geospatial)** डॅशबोर्ड; माहिती — TRAI चे **MySpeed व MyCall** ॲप्स + स्वतंत्र ड्राइव्ह टेस्ट.

8 राष्ट्रीय सरस मेळा — दिल्ली-NCR बाहेर प्रथमच (विजयवाडा)

- ग्रामीण विकास मंत्रालय व आंध्र प्रदेश सरकारतर्फे **विजयवाडा** येथे पहिला राष्ट्रीय सरस मेळा (उद्घाटन — राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू, 15 ऑक्टो.) संपन्न.
- **≈1,500 ग्रामीण महिला उद्योजिका, ₹12.8 कोटींहून अधिक** विक्री, 12 लाखांहून अधिक भेटी; **DAY-NRLM** — 2029 पर्यंत 6 कोटी 'लखपती दीदी' लक्ष्य.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ४ नोव्हेंबर २०२६ ✱

3 महाराष्ट्र

9 सर्वोच्च न्यायालय — 'दोन अपत्य' नियमावर प्रश्नचिन्ह (अमरावती प्रकरण)

सर्वोच्च न्यायालय, नवी दिल्ली

- न्या. **पी. एस. नरसिंहा** यांच्या खंडपीठाचे निरीक्षण: एकूण प्रजनन दर (TFR) **3 वरून 1.9** वर आल्याने दोनपेक्षा जास्त अपत्ये असल्यास दंडात्मक कायदे **कालबाह्य**; प्रश्न **मोठ्या खंडपीठाकडे** वर्ग.
- प्रकरण: **मंगला भीमराव इंगळे वि. अपर आयुक्त, अमरावती विभाग** — निवडणूक लढवण्यासाठीच्या दोन-अपत्य अटीशी संबंधित; अशी अट **अनुच्छेद 21** (प्रजनन स्वायत्तता) चे उल्लंघन करते, असे न्यायालयाचे मत.
- प्रतिस्थापन प्रजनन दर (Replacement rate) — **2.1**.

★ **परीक्षा मुद्दा:** TFR 1.9 (<2.1); अनुच्छेद 21; मोठ्या खंडपीठाकडे.

10 ASI 2024-25 — उत्पादन GVA मध्ये महाराष्ट्रासह 5 राज्यांचा 54%+ वाटा

- MoSPI च्या **वार्षिक उद्योग सर्वेक्षण (ASI) 2024-25** नुसार उत्पादन क्षेत्राच्या GVA मध्ये **9.28% वाढ**; कारखाने 3.45% व रोजगार 7.57% वाढ.
- **महाराष्ट्र, गुजरात, तमिळनाडू, कर्नाटक, उत्तर प्रदेश** — मिळून देशाच्या उत्पादन GVA च्या **54% पेक्षा जास्त**.

★ **परीक्षा मुद्दा:** ASI — उत्पादन GVA 9.28% वाढ; महाराष्ट्र प्रमुख 5 राज्यांत.

* चालू घडामोडी नोट्स : ४ नोव्हेंबर २०२६ *

4 अर्थव्यवस्था व बँकिंग

11 रेल्वे मालवाहतूक — ऑक्टोबरमध्ये विक्रमी 145.07 MT

- भारतीय रेल्वेची **ऑक्टोबर 2026** मधील मालवाहतूक **145.07 दशलक्ष टन** — ऑक्टोबर महिन्यातील आजवरची सर्वाधिक (8.32% वाढ); सर्वाधिक वाढ — **अन्नधान्य (26.3%)**.
- ऑक्टोबरमध्ये प्रवासी — **64.72 कोटी**.

रेल्वे मालगाडी (प्रतिकात्मक)

12 CCI ची मंजुरी — कोटक महिंद्रा बँक घेणार ड्यूश बँकेचा भारतीय रिटेल व्यवसाय

- **स्पर्धा आयोगाने (CCI) कोटक महिंद्रा बँके**ला **Deutsche Bank AG** च्या भारतातील रिटेल, प्रायव्हेट बँकिंग व वेल्थ मॅनेजमेंट व्यवसायाच्या संपादनास मंजुरी दिली (**slump sale** तत्त्व).

13 जयपूर — वाणिज्य मंत्रालयाची सर्व कार्यालये एकाच ठिकाणी असणारे पहिले शहर

- पीयूष गोयल यांच्या हस्ते जयपूरमध्ये **वाणिज्य भवन व उद्योग भवन**; सेवांचे डिजिटायझेशन **31 मार्च 2027** पर्यंत; 1 एप्रिल 2027 पासून कार्यालयात प्रत्यक्ष जाण्याची गरज नसावी हे उद्दिष्ट.

* चालू घडामोडी नोट्स : ४ नोव्हेंबर २०२६ *

5 विज्ञान, पर्यावरण व तंत्रज्ञान

14 2028 पर्यंत 6,000 मीटर खोल समुद्रात पहिली मानवी मोहीम

- डॉ. **जितेंद्र सिंह** (IPRD-2026): **समुद्रयान मोहिमेतील 'मत्स्य-6000'** पाणबुडी तीन 'ॲक्वानॉट्स'ना 5,000–6,000 मी. खोलीपर्यंत नेणार; **डीप ओशन मिशन**.
- ₹1 लाख कोटींचा **RDI निधी**; 2047 पर्यंत **100 GW अणुऊर्जा** लक्ष्य.

मत्स्य-6000 (NIOT)

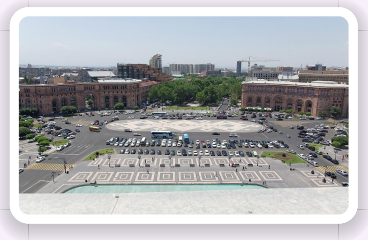
★ **परीक्षा मुद्दा:** मत्स्य-6000 — समुद्रयान; 3 ॲक्वानॉट्स; 2028.

15 JNCASR — 6G साठी 100 Gbit/s टेराहर्ट्झ सिलिकॉन चिप

- **JNCASR, बेंगळुरू** च्या संशोधकांनी **टोपोलॉजिकल फोटोनिक्स** वापरून सिलिकॉन चिपवर **100 Gbit/s** टेराहर्ट्झ डेटा प्रसारण दाखवले — भविष्यातील **6G** साठी उपयुक्त.

16 I-OECM मार्गदर्शक तत्त्वे 2026 — CBD COP-17, येरेवान

- पर्यावरणमंत्री **भूपेंद्र यादव** यांनी **येरेवान (आर्मेनिया)** येथील **जैवविविधता करार (CBD) COP-17** मध्ये **I-OECM** (Other Effective area-based Conservation Measures) मार्गदर्शक तत्त्वे प्रकाशित केली; तयारी — MoEFCC व **राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरण**.

येरेवान, आर्मेनिया

- GEF-8 प्रकल्प (60.79 दशलक्ष डॉलर) — सध्याच्या ≈27% संरक्षित क्षेत्राव्यतिरिक्त आणखी **3%** क्षेत्र संवर्धनाखाली आणण्याचे उद्दिष्ट.

★ **परीक्षा मुद्दा:** CBD COP-17 — येरेवान; I-OECM.

* चालू घडामोडी नोट्स : ४ नोव्हेंबर २०२६ *

17 INCOIS — सागरी उष्णतेच्या लाटेचा इशारा

- पृथ्वी विज्ञान मंत्रालयांतर्गत **INCOIS (हैदराबाद)** ने अरबी समुद्र, हिंदी महासागर व बंगालच्या उपसागरात **सागरी उष्णतेची लाट (Marine Heat Wave)** चा इशारा दिला; पूर्व व पश्चिम किनाऱ्यांसाठी **स्वेल सर्ज** इशारा — प्रवाळ परिसंस्थेला धोका.

6 आंतरराष्ट्रीय संबंध

18 परराष्ट्र सचिव विक्रम मिस्री नेपाळ दौऱ्यावर (4–5 नोव्हें.)

- नेपाळमध्ये पंतप्रधान **बालेंद्र शाह** यांचे सरकार (मार्च 2026) आल्यानंतरचा भारताचा पहिला उच्चस्तरीय दौरा — **काठमांडू**.

परराष्ट्र सचिव विक्रम मिस्री (संग्रहित)

19 भारत–कॅनडा पहिला संरक्षण संवाद

- पहिला **भारत–कॅनडा संरक्षण संवाद** दूरदृश्य पद्धतीने (3 नोव्हें.; घोषणा 4 नोव्हें.); प्रमुख क्षेत्र — **संरक्षण औद्योगिक सहकार्य**; आधार — मोदी व कॅनडाचे PM **मार्क कार्नी** यांचे 2 मार्च 2026 चे संयुक्त निवेदन.

20 भारत–पोलंड व्यापार — जितिन प्रसाद वॉर्सा दौऱ्यावर

- वाणिज्य राज्यमंत्री **जितिन प्रसाद** यांच्या नेतृत्वाखाली 12 भारतीय कंपन्यांचे शिष्टमंडळ **पोलंड**मध्ये — उदयोन्मुख तंत्रज्ञान सहकार्य; भारत–EU FTA च्या पार्श्वभूमीवर.

* चालू घडामोडी नोट्स : ४ नोव्हेंबर २०२६ *

21 अमेरिकी मध्यावधी निवडणुका — डेमोक्रॅट्सना प्रतिनिधिगृहात बहुमत

- 3 नोव्हेंबरच्या **मध्यावधी (midterm)** निवडणुकीत **डेमोक्रॅटिक पक्षाने प्रतिनिधिगृह (House)** जिंकले (CNN/CNBC अंदाज) — अध्यक्ष **डोनाल्ड ट्रम्प** यांच्यासाठी धक्का.

7 क्रीडा

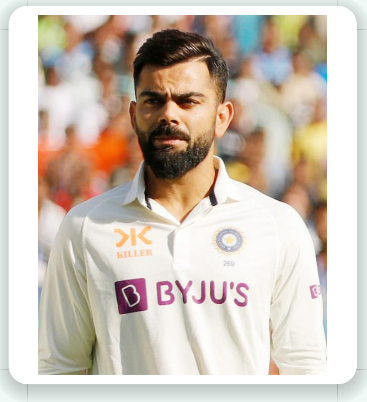
22 आशियाई चॅम्पियन्स ट्रॉफी — भारत अंतिम फेरीत (8-1 वि. कोरिया)

- **मोहाली** येथील उपांत्य सामन्यात भारताचा **दक्षिण कोरियावर 8-1** विजय; **शिलानंद लाक्रा** व **दिलप्रीत सिंग** — प्रत्येकी 2 गोल; कर्णधार हरमनप्रीत सिंग.
- अंतिम सामना — **भारत वि. जपान**.

★ **परीक्षा मुद्दा:** ACT — अंतिम: भारत वि. जपान.

23 भारत वि. न्यूझीलंड पहिली वनडे — भारताचा 5 गडी राखून विजय

- **ऑकलंड** येथे पावसामुळे कमी षटकांच्या सामन्यात भारत विजयी; **विराट कोहली — 74 धावा** (5 नोव्हें. 38 वा वाढदिवस); वेगवान गोलंदाज **गुरनूर ब्रार** प्रभावी.

विराट कोहली (संग्रहित)

* चालू घडामोडी नोट्स : ४ नोव्हेंबर २०२६ *

★ झटपट उजळणी

मुद्दा	उत्तर
अग्निवीर	25% नियमित; 75% ना +2 वर्षे; नंतर सर्वांना संधी
ऊर्जा साठवण VGF	₹14,500 कोटी; 92 GWh; 40% DCR
खनिज प्रक्रिया योजना	₹2,814 कोटी; लिथियम व निकेल; 30% अनुदान
VISTAR	₹4,371.10 कोटी; 8 वी आर्थिक गणना
FTSC	₹3,788.04 कोटी; 850 न्यायालये; 2031 पर्यंत
भारतीय वायुयान नियम 2026	1 जाने. 2027; Aircraft Rules 1937 रद्द
TFR (SC निरीक्षण)	3 → 1.9; प्रतिस्थापन दर 2.1
CBD COP-17	येरेवान, आर्मेनिया
मत्स्य-6000	समुद्रयान; 2028 पर्यंत 6,000 मी.
ACT हॉकी अंतिम	भारत वि. जपान

छायाचित्र श्रेय (Image credits) — Wikimedia Commons

Supreme Court of India 01.jpg — Subhashish Panigrahi (CC BY-SA 4.0); 60227 WAG12 locomotive with a freight train at Bharathnagar.jpg — Adityamadhav83 (CC BY-SA 4.0); Matsya 6000.jpg — Rajatkantib (CC BY-SA 4.0); Yerevan, Republic Square of Yerevan, Armenia.jpg — Vyacheslav Argenberg (CC BY 4.0); Vikram Misri in 2024 (cropped).jpg — U.S. Deputy Secretary of Defense Kathleen H. Hicks (Public domain); Virat Kohli during the India vs Aus 4th Test match at Narendra Modi Stadium on 09 March 2023.jpg — Prime Minister's Office (GODL-India). छायाचित्रे केवळ ओळखीसाठी; काही संग्रहित (file) छायाचित्रे आहेत.